

# A gyógyszerek és gyógyhatású készítmények fogyasztásának specifikus vonásai

**A MARKETING CENTRUM – Országos Piackutató Intézet a Hungaropharma Rt. megbízása alapján gyógyszerekről és gyógyhatású készítményekről illetve a gyógyszerár-támogatási rendszer változásával kapcsolatos reakciókról végzett fogyasztói véleménykutatást.**

*Az a tény, hogy a megbízó nem egy gyógyszergyár, hanem egy nagykereskedelmi cég volt, önmagában is érzékelteti, hogy a gyógyszerpiacon egyre inkább felértékelődik a marketing szerepe.*

## A felmérés célja, módszere

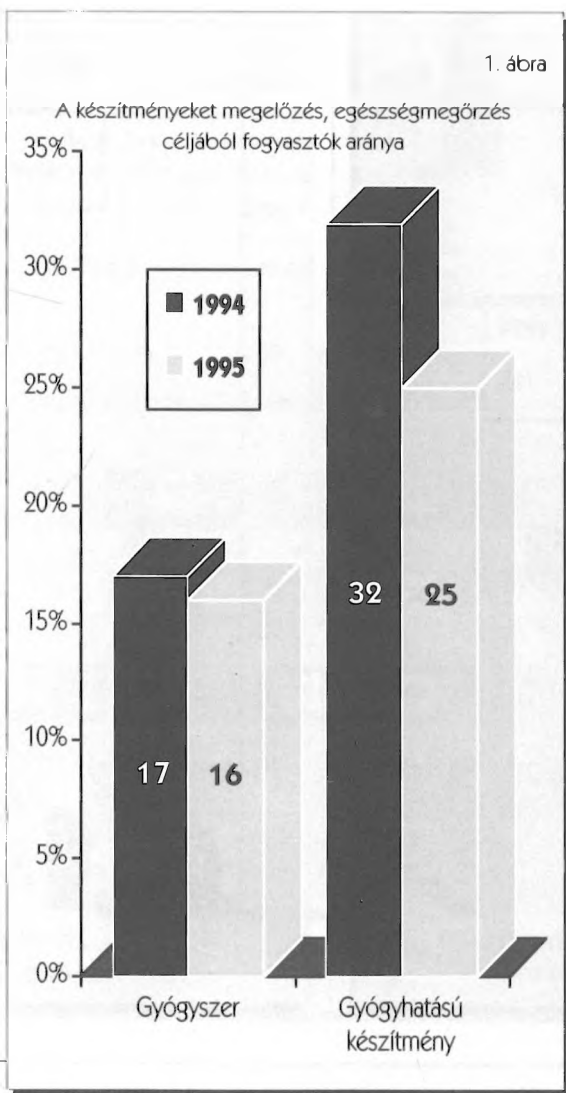
**A kutatás célja:**

- egyrészt a két termékcsoport fogyasztóit jellemző specifikus vonások megismerése;
- másrészt a gyógyszerártámogatási rendszer változásával kapcsolatos vásárlói reakciók feltérképezése volt.

A felmérést face-to-face (személyes megkérdezés) technikával, strukturált kérdőív segítségével végeztük. Az Intézet munkatársai 1000 véletlenszerűen kiválasztott személyt kerestek fel az ország száz pontján (a pontok tükrözik az ország településszerkezetét). A véletlen kiválasztás miatt a minta összetétele a nemek, az életkor és az iskolai végzettség

szerint kismértékben eltért az 1990-es népszámlálási adatok alapján várhatótól. Ezeket a kisebb eltéréseket súlyozással korrigáltuk. A közölt adatok hibahatára az egyes kérdésekre válaszolók számától függően 3–5 százalék. A megkérdezést 1995 októberében hajtottuk végre.

A témáról 1994-ben is készült felmérés. Ahol az lehetséges, ott a két vizsgálat eredményeit összevetjük.



## A készítmények fogyasztása

A kutatás során a gyógyszerek és gyógyhatású készítmények három különböző célú

- a megelőzést, az egészségi állapot megőrzését szolgáló;
- az időnként, megbetegedések alkalmával történő
- és a rendszeres, krónikus panaszok miatt történő fogyasztásának jellemzőit vizsgáltuk.

### Megelőzés, az egészségi állapot megőrzése

Esetleges betegségek kialakulásának megelőzésére, egészségi állapotának megőrzésére a megkérdezettek közel ötöde (17 százalék) szed gyógyszert, s minden negyedik megkérdezett (25 százalék) fogyaszt gyógyhatású készítményt e céljal.

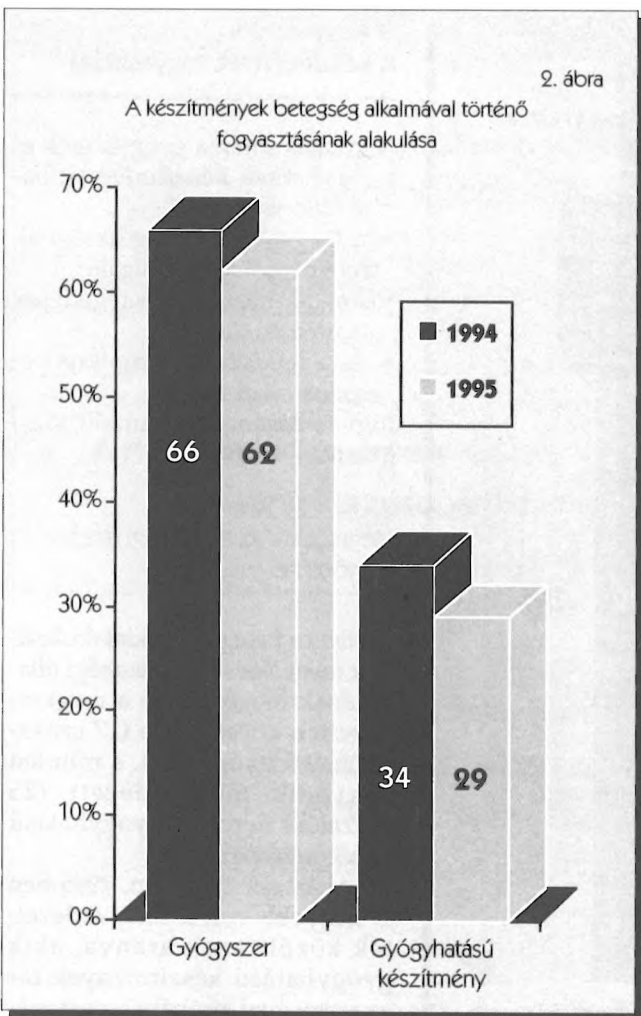
Akárcsak 1994-ben, 1995-ben is nagyobb volt a megkérdezettek között azok aránya, akik gyógyhatású készítmények fogyasztásával próbálják egészsé-

gi állapotukat megőrizni, mint akik gyógyszerekével. Ám a két felmérés eredményeit összehasonlítva kedvezőtlen tendenciát figyelhetünk meg. Míg a gyógyszerfogyasztás gyakorisága nem változott, addig a gyógyhatású készítményeké viszonylag jelentős mértékben (7 százalékkal) csökkent, vélhetően e készítmények forgalmi adója emelésének köszönhetően.

Gyógyszert a középkorúak vagy annál idősebbek (45 éven felüliek); gyógyhatású készítményeket a magasabb végzettségűek, a nagyobb jövedelemmel rendelkezők, a városokban élők és a nők fogyasztanak többen megelőzési, egészségmegőrzési céllal.

#### Betegség alkalmával történő fogyasztás

Megbetegedések esetén a megkérdezettek közel kétharmada (62 százalék) szed gyógyszert, s majdnem harmada (29 százalék) fogyaszt gyógyhatású készítményt. Ez az arány megfelel a szakemberek által kívánatosnak tartott mértéknek, hiszen betegség esetén szerintük a szakorvos felkeresése, s az általa felírt gyógyszer szedése az elsősorban javasolt. Ezt a kúrát a gyógyhatású készítmények fogyasztása jól kiegészítheti, de nem pótolhatja.

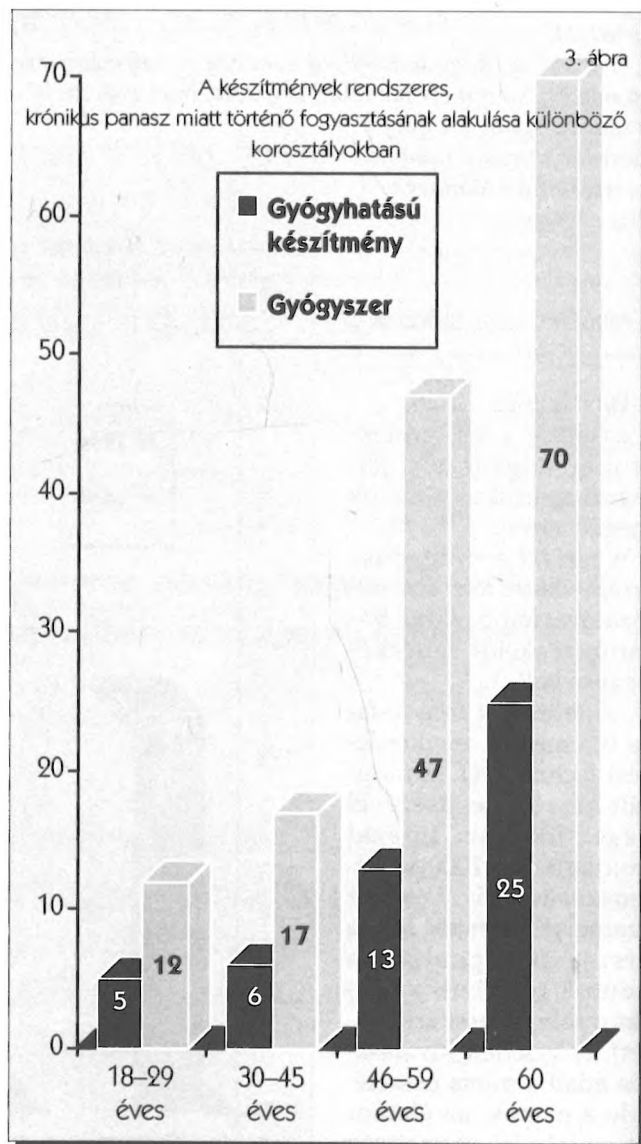


Mind a gyógyszerek, mind a gyógyhatású készítmények időnkénti fogyasztói között magasabb a nők aránya, mint a férfiaké. A gyógyhatású készítmények ilyen célú felhasználása a fiatalabb korosztályok és a magasabb végzettségűek körében átlagot meghaladó mértékű.

A 2. ábrán jól látszik, hogy mind a gyógyszerek, mind a gyógyhatású készítmények fogyasztása kisebb volt 1995-ben, mint az előző esztendőben. Ugyanakkor a csökkenés mértéke a két termékcsoporthoz közel azonos, ellentétben a megelőzést szolgáló szedéssel, ahol a gyógyhatású készítmények fogyasztása jóval nagyobb mértékben esett vissza, mint a gyógyszereké.

#### Fogyasztás rendszeres, krónikus panasz esetén

Ilyen panaszait elsősorban gyógyszerekkel (36 százalék) kezelik a megkérdezettek. A gyógyhatású készítmények e céllal történő fogyasztása kisebb jelentőségű (12 százalék).



Ezek az adatok az 1994-es felmérés eredményeivel (36 és 11 százalék) majdnem teljesen megegyeznek. Érdekes viszont alaposabban is megvizsgálni azt, hogy az egyes korosztályok fogyasztása között milyen különbségek vannak. Természetesen elsősorban az idősebb korosztályokba tartozóknak vannak krónikus panaszai, de az e céllal történő gyógyszer illetve gyógyhatású készítmény fogyasztás jellemzőit korcsoportonként vizsgálva jelentős eltérések mutatkoznak.

Míg a legfiatalabb vizsgált korcsoportban a gyógyhatású készítmény – illetve gyógyszer – fogyasztás aránya körülbelül 1 : 2, addig az idősebb korosztályoknál ez az érték 1 : 3-hoz közelít.

### A készítmények beszerzésére fordított összeg

#### Az összeg nagysága

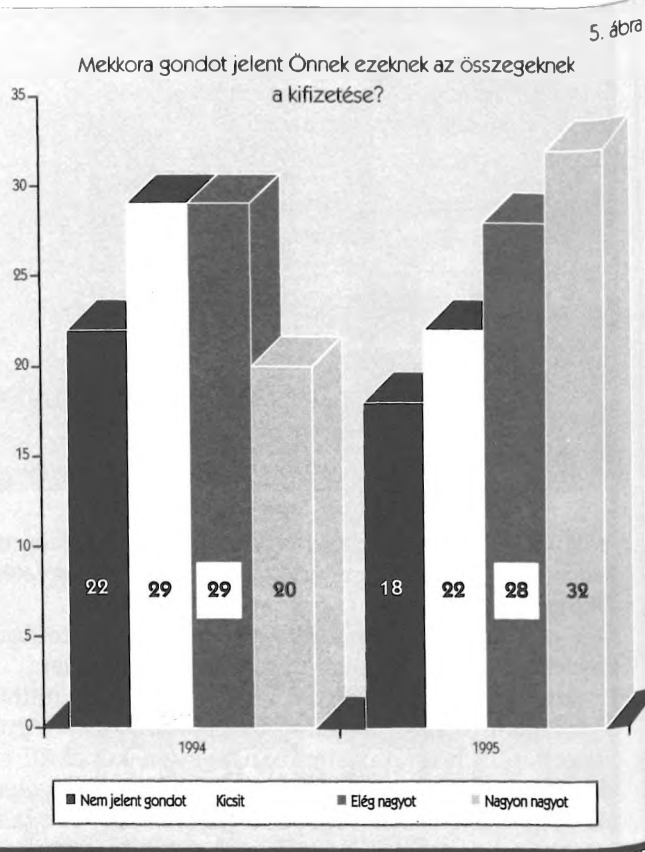
A megkérdezettek nemcsak több gyógyszert fogyasztanak, mint gyógyhatású készítményt, hanem nagyobb összegeket is fordítanak azok beszerzésére. Ugyanakkor az is megállapítható — a 4. ábrán ez jól látható —, hogy a termékekre fordított összeg nagysága jelentős mértékben emelkedett 1995-ben.

Mekkora gondot jelent az összegek kifizetése?

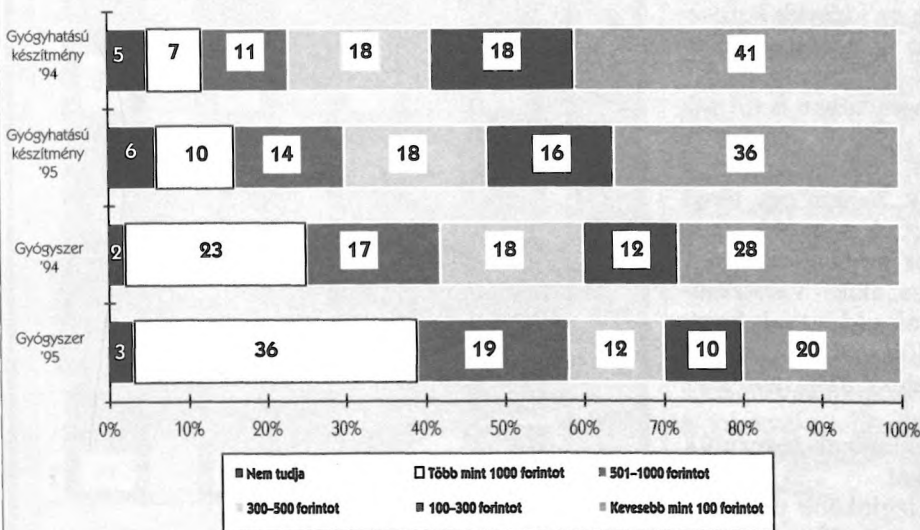
A gyógyszereket és gyógyhatású készítményeket fogyasztók harmadának (32 százalék) nagyon nagy gondot jelent a termékekre fordított összegek kifizetése, s mindössze ötödüknek (18 százalék) nem jelent ez problémát. A vizsgált termékek árának emelése jelentős mértékben érezteti hatását. 1994-ben sokkal kevesebben (20 százalék) voltak, akiknek a finanszírozás komoly problémát okozott, s valamivel többen (22 százalék), akiknek egyáltalán nem jelentett gondot.

### A gyógyszerár-támogatási rendszer változásáról

A megkérdezettek szinte mindegyike (93 százalék) hallott arról, hogy 1995. március 1-től megváltozott a gyógyszerár-támogatási rendszer, s ennek következtében általában emelkedtek a gyógyszerárak.



Mennyit költött az elmúlt hónapban gyógyszerre és gyógyhatású készítményekre?



A gyógyszerár-támogatási rendszer megváltoztatásával kapcsolatos álláspontok megismerése érdekében különböző állításokra vizsgáltuk, hogy a megkérdezettek egyetértenek-e azokkal (1. tábla).

Az egyes állításokkal kapcsolatos vélemények:

- Bármilyen kellemetlen sokak számára, szükséges megváltoztatni a gyógyszerár-támogatási rendszert

A felsorolt állítások közül ezzel értettek egyet a legkevesebben (23 százalék). A kérdés megítélését elsősorban a megkérdezettek életkora befolyásolta. A kijelentéssel egyetértők aránya a 30-45 év közöttiekénél volt a legmagasabb. Természetesen az életkor előreha-

## Egyetért-e Ön az alábbi kijelentésekkel?

	egyetért (%)	nem ért egyet (%)	nem tudja megítélni (%)
Bármilyen kellemetlen sokak számára, szükséges volt megváltoztatni a gyógyszerár-támogatási rendszert	23	67	10
Megértem, hogy szükség volt a gyógyszerárak emelésére, de nekem nagy nehézséget jelent	44	42	14
Akár az államadósság növekedésének árán is meg kellett volna őrizni az olcsó gyógyszerárakat	60	27	13
A magyar lakosság világviszonylatban is túl sok gyógyszert fogyaszt	66	13	21
A rendkívül magas TB-járulékoknak fedezniük kellene a gyógyszerár-támogatásokat	87	5	8

laddal – s így a gyógyszerfogyasztók számának emelkedésével – az egyet nem értők aránya nő, s az egyetértőké csökken.

- Megértem, hogy szükség van a gyógyszerárak emelésére, de nekem nagy nehézséget fog jelenteni

Ezt a megállapítást közel azonos arányban tudták illetve nem tudták elfogadni a megkérdezettek. Attól függetlenül, hogy tartalmában nagyon közel áll az előző kijelentéshez, a mondat második felével egyetértők nagy száma összességében a teljes állítást elfogadhatóbbá tette.

- Akár az államadósság növekedésének árán is meg kellene őrizni az alacsonyabb gyógyszerárakat

Ez a kijelentés az elsővel teljesen ellentétes álláspontot képvisel: A válaszadók közel kétharmada (60 százalék) egyetért vele, elsősorban az idősebb korosztályok tagjai, a fiatalabbak között viszont már jóval alacsonyabb ez az arány.

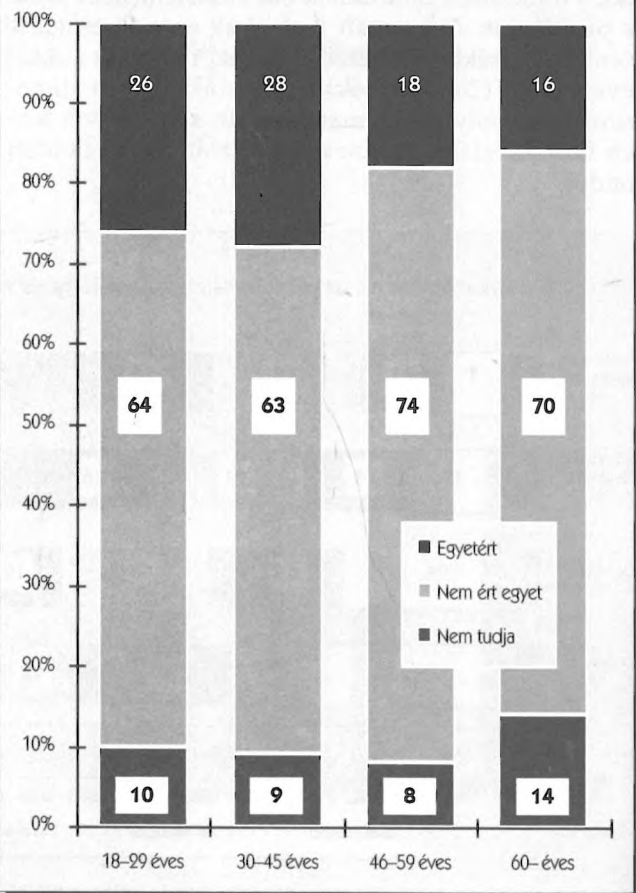
- A magyar lakosság világviszonylatban is túl sok gyógyszert fogyaszt

Ez a megállapítás – a többitől eltérően – nem a gyógyszerár-emeléssel foglalkozik, hanem egy tényt állapít meg, amivel a megkérdezettek nagyobb része (66 százalék) egyetért. Ugyanakkor ennél a kijelentésnél volt a legmagasabb azok aránya, akik – valószínűleg információ híján – nem tudták eldönteni, hogy egyetértene-e vele vagy sem. Különösen a legidősebbek között voltak sokan (25 százalék), akik nem foglaltak állást a kérdésben.

- A rendkívül magas TB járulékoknak fedezniük kellene a gyógyszerár-támogatásokat

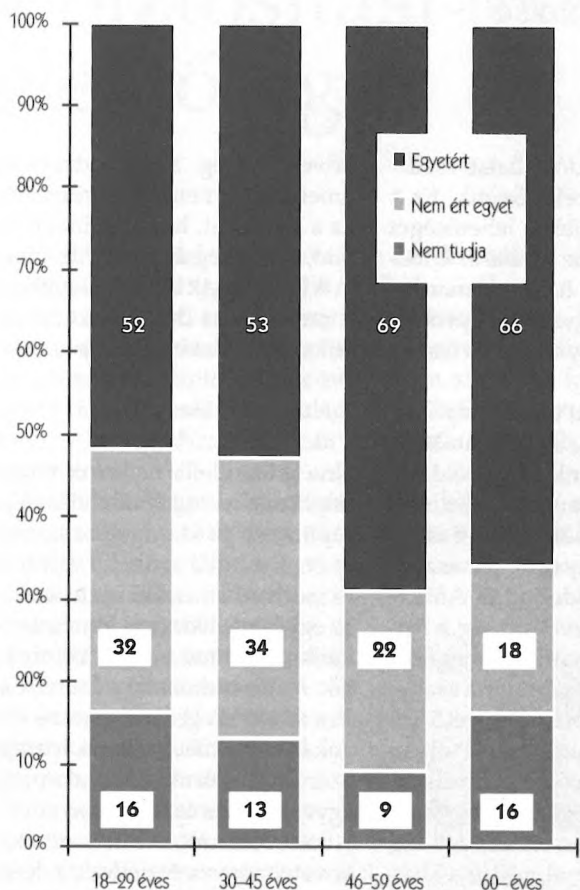
Ennek a megállapításnak volt leginkább egyértelmű a fogadtatása, a megkérdezettek 87 százaléka egyetértett vele, s mindössze 5 százalék nem, az élet-

Egyetért-e Ön azzal a kijelentéssel, hogy bármilyen kellemetlen sokak számára, szükséges megváltoztatni a gyógyszerár-támogatási rendszert?



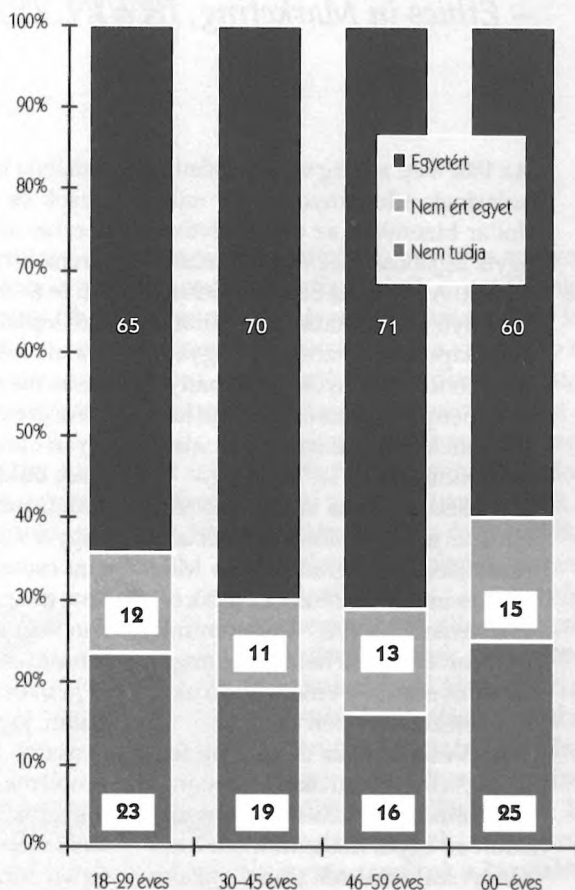
7. ábra

Egyetért-e Ön azzal a kijelentéssel,  
 hogy akár az államadósság növekedésének az árán is  
 meg kellene őrizni az olcsó gyógyszerárakat?



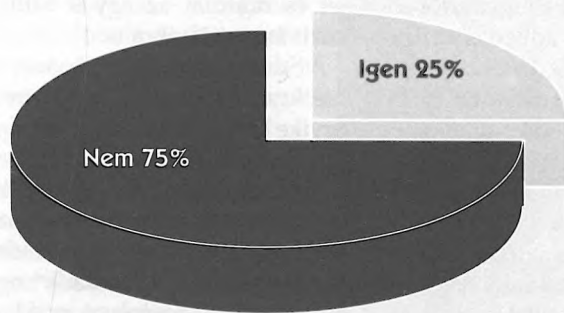
8. ábra

Egyetért-e Ön azzal a kijelentéssel,  
 hogy a magyar lakosság  
 világvizonylatban is túl sok gyógyszert fogyaszt?



9. ábra

Előfordult-e az elmúlt fél évben,  
 hogy vényre felírt gyógyszert az ára miatt nem tudott kiváltani?



kor sem befolyásolta jelentősen a vélemények alakulását.

Az 1995-ös felmérés egyik, számunkra legmegrázóbb tapasztalata: a lakosság egynegyede szerint az elmúlt félévben előfordult vele, hogy a vényre felírt gyógyszert az ára miatt nem tudta kiváltani.

A gyógyszerárak emelkedése az alacsonyabb jövedelmű csoportokat – így a maximum 8 általánost végzeteket, s a kisnyugdíjasokat – sújtja elsősorban.



Természetesen e cikkben csak a felmérés legmarkánsabb megállapításait állt módunkban kiemelni, de ezek is jól érzékeltetik, hogy a gyógyszerpiacon megkezdődött a fogyasztási szokások – részben kényszerű – átrendeződése.

*Meiszterics Enikő – okleveles közgazda, témavezető kutató*  
*Ács Ferenc – kutatási fősztályvezető*